

25 maja 2019 r.

Raport o sytuacji wychowania przez sztukę w polskich szkołach.

Zaniepokojeni aktualną sytuacją wychowania przez sztukę w systemie edukacji narodowej, a także poczuwając się do pomocy w działaniach podejmowanych dla zmiany sytuacji dla dobra narodowej kultury przedstawiamy niniejszy raport.

W opinii Polskiego Komitetu naszego Stowarzyszenia przepisy rozporządzenia M.E.N. z 3.04.2019 roku w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół pociągają za sobą groźbę analfabetyzmu artystycznego i kulturalnego wielu roczników polskich uczniów rozpoczynających naukę. Polski system oświaty nie spełnia warunków niezbędnych dla uczestnictwa w kulturze plastycznej przez kolejne pokolenia Polaków.

Obecną sytuację wychowania artystycznego w programach edukacji narodowej ilustruje zestawienie liczby godzin przewidzianych dla przedmiotów artystycznych w latach 1955-2019 przedstawione w załączonej do naszego pisma Tabeli 1. Tak znaczące ograniczenia ustalanych przez resort oświaty liczby godzin zajęć artystycznych miało miejsce poprzednio w polskiej szkole jedynie w latach 2002-2012. Obraz sytuacji wypada negatywnie dla obecnych planów na tle kilku ostatnich dziesięcioleci i w takiej perspektywie budzi uzasadniony niepokój. Wobec postępującej degradacji wychowania przez sztukę w krajowym szkolnictwie postrzeganej w ujęciu historycznym, porównajmy sytuację krajową z warunkami edukacji przez sztukę w innych krajach europejskich. Dane przedstawia Tabela 2.

Stało się tak pomimo znanych wniosków z **badania prowadzonych w latach 2013-2014 na zlecenie ówczesnego kierownictwa MKiDN nad realizacją podstawy programowej z muzyki, plastyki oraz zajęć artystycznych**. Raport z tych badań, zdaniem obecnego kierownictwa Departamentu Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej, **sygnalizował już 5 lat wcześniej dramatyczną sytuację** wskazując na: „...bardzo niski status przedmiotów artystycznych w szkołach powszechnych. Przedmioty te są ... bagatelizowane nie tylko przez uczniów ale również dyrektorów szkół, nauczycieli innych przedmiotów oraz rodziców...tylko 13% nauczycieli uczących tych przedmiotów ukończyło uczelnię artystyczną ...” (na podstawie pisma MKiDN z 1.02.2019 r.).

Po nowym, drastycznym ograniczeniu liczby godzin edukacji artystycznej roczniki młodych Polaków wyjdą ze szkoły bez umiejętności posługiwania się językiem przekazu wizualnego będącym warunkiem funkcjonowania w „nowej” cywilizacji, a także bez rozumienia roli sztuk wizualnych w przestrzeni publicznej.

I to pomimo kompulsywnego korzystania przez młodzież z nowoczesnych form ekspresji plastycznej: fotografii, filmu, grafiki komputerowej. I pomimo naszego obowiązku przygotowania uczniów do funkcjonowania w świecie opartym

na obrazie, gdzie umiejętność czytania go i rozumienia na różnych poziomach - to współczesna alfabetyzacja. Konsekwencje tak zdegradowanej edukacji przez sztukę, a będące skutkiem obowiązujących przepisów prawa oświatowego, będą katastrofalne dla przyszłości polskiej kultury narodowej. Niezależnie od tego, jaki zawód nasi uczniowie wybiorą w przyszłości.

Niepokojąco w tej sytuacji brzmi fragment udzielonej nam pisemnej odpowiedzi Departamentu Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej z dnia 1.02.2019 „bardzo wysoki poziom edukacji artystycznej (w średnich szkołach artystycznych) jest efektem odpowiedniego **dostosowania systemu do potrzeb rynku...**”

Rynek, o którym mowa, to przecież nie tylko absolwenci szkoły artystycznej, ale uwrażliwieni w procesie edukacji i „otwarcu odbiorcy”. Rodzi się więc obawa, że do odbioru tak wysoko ocenianej przez MKiDN „produkcji” artystycznej, zarówno muzycznej jak i plastycznej, nie będą przygotowani uczniowie najnowszych roczniki absolwentów szkolnictwa powszechnego.

Edukacja artystyczna służy nie tylko kształceniu artystów i odbiorców sztuki ale rozwija postawy niezbędne w zmieniającej się rzeczywistości. Kreatywność ma znaczenie dla przyszłości naszych uczniów. **Muzyka i plastyka sprzyjają rozwijaniu umiejętności twórczego myślenia.** Niestety ograniczenie zajęć do jednej 45 minutowej lekcji w tygodniu, pomiędzy językiem polskim a matematyką, uruchamia mechanizmy hamujące kreatywność i ogranicza twórcze działania. Analizując treść raportu o stanie patentowania w Polsce natrafiamy na wykres Summary Innovation Index (SII). W krajach europejskich daje się zauważyć zaskakującą z pozoru zbieżność pomiędzy pozycją 14 państw zajmujących czołowe miejsca w rankingu innowacyjności a liczbą gwarantowanych przez te kraje godzin wychowania przez sztukę od 600 do 1100 w pierwszych dziewięciu latach powszechnej edukacji. Stosowne wykresy zawierają Tabela 3(1). oraz Tabela 4.

Ponieważ apel o podjęcie działań przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zapewniających zmianę krytycznej sytuacji nie spotkał się ze zrozumieniem, zahamowanie degradacji miejsca i roli wychowania artystycznego w narodowej edukacji wymaga współdziałania zainteresowanych środowisk i instytucji kultury. Z naszej strony **oferujemy gotowość PK InSEA w tworzeniu programu zmian** zgodnie z poczuciem odpowiedzialności za pełne i harmonijne wychowanie młodego pokolenia Polaków oparte o uniwersalne wartości światowej i ojczyźnej sztuki.

Przewodniczący
Polskiego Komitetu InSEA

Piotr Bogdanowicz

Załączniki:

Załącznik 1. Tab.1.Muzyka i plastyka 1955-2019 oraz Tab.2. Muzyka i plastyka w Europie

Załącznik 2. Tab.3. Pozycje krajów UE w rankingu SII Tab.4. Liczba godzin wychowania przez sztukę w krajach UE wg SII

Załącznik 3. Uwarunkowania prawne edukacji artystycznej w szkołach powszechnych...

Załącznik 1.

Tab.1. Zestawienie liczby godzin zajęć artystycznych polskiego ucznia z plastyki i muzyki w okresie pierwszych 9 lat edukacji ogólnokształcącej na podstawie zarządzeń Ministrów Oświaty i Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania w latach 1955-2019

	1955	1964	1966	1988	1990	1992	1999	2002	2012	2015	2019
plastyka	300	210	240	330	330	300	135 ^{a)}	105 ^{b)}	220	125	120
muzyka	210	210	240	330	330	300	135 ^{a)}	105 ^{b)}	220	125	120
obowiązkowe zaj. artystyczne	-	-	-	-	-	-	-	-	65	65	-
łącznie	510	420	480	660	660	600	270	210	505	315	240
nieobowiązkowe	-	240	240	-	-	-	-	-	-	190 ^{c)}	210 ^{c)}

a) liczby hipotetyczne z uwagi na elastyczny charakter podziału na muzykę, plastykę i technikę. W nauczaniu zintegrowanym nie jest wyodrębniona liczba godzin zajęć obowiązkowych z przedmiotów artystycznych.

b) liczby hipotetyczne z uwagi na możliwość dowolnego podziału obowiązkowych godzin między muzykę i plastykę. W okresie kształcenia zintegrowanego (1 etap edukacyjny) liczba godzin obowiązkowych zajęć z muzyki i plastyki nie jest ustalona.

c) w przypadku powierzenia prowadzenia zajęć z zakresu języka obcego nowożytnego, edukacji muzycznej, edukacji plastycznej, zajęć komputerowych lub wychowania fizycznego nauczycielom posiadającym odpowiednie kwalifikacje określone w przepisach w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli innym niż nauczyciel, któremu powierzono prowadzenie edukacji wczesnoszkolnej, minimalny wymiar godzin tych zajęć wynosi dla: a) języka obcego nowożytnego – 190 godzin, b) edukacji muzycznej, edukacji plastycznej i zajęć komputerowych – po 95 godzin.

Tab.2. Zestawienie liczby godzin zajęć artystycznych z plastyki i muzyki ucznia w okresie pierwszych 9 lat obowiązkowej edukacji ogólnokształcącej w wybranych krajach europejskich

(na podstawie „Edukacja artystyczna i kulturalna w szkołach w Europie”, Eurydice 2009 r. - raport o edukacji artystycznej w obowiązkowej edukacji ogólnokształcącej w 2007/2008 roku w krajach europejskich.)

<i>klasa</i>	CZ	DK	EE	FI	NO	SE	PL
1	347	430	525	470	762	790	•
2							•
3							•
4							107
5	289	690	245	527	235	88	
6							
7							
8	289	690	245	527	235	790	195
9							
razem	636	1120	980	997		790	195

- Edukacja artystyczna jako przedmiot obowiązkowy. (bez wyszczególnienia liczby godzin)
- 210 Liczba godzin przewidziana na danym etapie edukacji. for a certain number of years

Opracowanie: P. Bogdanowicz